

TALABALARNING KASBIY KOMPITENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA JISMONIY MADANIYATNING O'RNI

Mamadova Feruzaxon Mirzaaxmad qizi

Farg'ona davlat universiteti

Sport faoliyati turlari kafedrası o'qituvchisi

[*feruzaxonmamdova@gmail.com*](mailto:feruzaxonmamdova@gmail.com)

Raximjonov Bunyodjon Bahtiyorjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti

Jismoniy madaniyat fakulteti talabasi

[*raximjonovbunyod626@gmail.com*](mailto:raximjonovbunyod626@gmail.com)

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda jismoniy madaniyatning o'rni haqida bayon etilgan bo'lib bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetentligini rivojlantirishda ular bilan doimiy muloqotda bo'lishi, ularning har bir psixologik xarakteri va fiziologik xususiyatlarini mukammal tarzda o'rganilgan.

Kalit so'zlar: jismoniy madaniyat, fiziologik xususiyatlar, kompetentlik, kasbiy kompetentlik, psixologik xarakteri, muloqot, jismoniy jihat, sog'lom turmush tarzi.

Zamonaviy dunyoda jismoniy madaniyatning inson va jamiyat tabiatini takomillashtirish omili sifatidagi roli sezilarli darajada oshib bormoqda. Bugungi kunda bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchisi doimo o'quvchilarga jismoniy mashqlarni yetkazish bilan birgalikda parallel ravishda uning ta'lim va tarbiyasi bilan shug'ullanib, u bilan o'zaro muloqot olib boradi. Har bir o'quvchi aqliy, ruhiy va jismoniy jihatdan doimo rivojlanishda bo'lganligi sababli ham bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetentligini rivojlantirishda ular bilan doimiy muloqotda bo'lishi, ularning har bir psixologik xarakteri va fiziologik xususiyatlarini inobatga olgan holda ta'sir ko'rsatish mexanizmlarini, avvalo, psixologiya va tarbiya nazariyasini mukammal tarzda o'rganib, o'z kasbiy faoliyatini doimiy rivojlantirib borishi zarur. Mamlakatimizda sog'lom turmush tarzini tashkil etish, aholining, ayniqsa yosh avlodning jismoniy tarbiya va ommaviy sport bilan muntazam shug'ullanishi uchun zamon talablariga mos shart-sharoitlar yaratish, sport musobaqalari orqali yoshlarda o'z irodasi, kuchi va imkoniyatlariga bo'lgan ishonchni mustahkamlash, mardlik va vatanparvarlik, ona Vatanga sadoqat tuyg'ularini kamol toptirish, shuningdek, yoshlar orasidan iqtidorli sportchilarni saralab olish ishlarini tizimli tashkillashtirish hamda jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirishga yo'naltirilgan keng ko'lamlı ishlar amalga oshirilmoqda. Jismoniy tarbiya ta'lim tizimining tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, uning maqsadi inson salomatligini mustahkamlash va uning

to'g'ri jismoniy rivojlantirish hisoblanadi. Aqliy tarbiya, axloqiy-estetik, mehnat tarbiyasi va tarbiyasi bilan birlikda jismoniy tarbiya shaxs shaxsining har tomonlama kamol topishiga yordam beradi. Jismoniy madaniyat tarixiy shartli hodisadir. Uning kelib chiqishi qadimgi davrlarga borib taqaladi. Mehnat jarayonida odamlar atrofdagi tabiatga ta'sir ko'rsatib, ayni paytda o'z tabiatini o'zgartiradilar. Insonlarni hayotga, eng avvalo, mehnatga, shuningdek, boshqa zarur faoliyat turlariga tayyorlash zarurati jismoniy madaniyatning paydo bo'lishi va yanada rivojlanishini tarixan shart qilib qo'ygan. Ixtisosligi jismoniy madaniyat bo'lmagan talabalarda kasbiy kompetentligini rivojlantirish jismoniy madaniyatning o'rni haqida gapirar ekanmiz avvalo bu tushunchaning tarixiga naor tashlashimiz maqsadga muvofiq. "Jismoniy madaniyat" atamasining o'zi XI asrning oxirida Angliyada sportning jadal rivojlanishi davrida paydo bo'lgan, ammo G'arbda keng qo'llanilmagan va vaqt o'tishi bilan kundalik hayotdan deyarli yo'qolib ketgan. Rossiyada esa aksincha, XX asrning boshidan, 1917 yil inqilobidan so'ng, "jismoniy madaniyat" atamasi barcha oliy Sovet hokimiyatlarida tan olina boshladi va ilmiy va amaliy leksikonga mustahkam kirib bordi. 1918-yilda Moskvada Jismoniy tarbiya instituti ochildi, 1919-yilda umumiy ta'limning jismoniy madaniyat bo'yicha qurultoyi bo'lib o'tdi, 1922-yildan "Jismoniy madaniyat" jurnali, 1925- yildan to hozirgacha "Teoriya va amaliyot" jurnali nashr etildi. Jismoniy madaniyat". Ko'rib turganimizdek, "jismoniy madaniyat" nomining o'zi uning madaniyatga tegishli ekanligini ko'rsatib berdi. Jismoniy madaniyat ijtimoiy hodisa ekanligiga shubha yo'q. Bularning barchasi uning insoniyat jamiyatining paydo bo'lishi bilan birga paydo bo'lganligi va rivojlanganligidan dalolat beradi. Har bir inson va butun jamiyat uchun salomatlikdan ustunroq qadriyat yo'q. Ixtisosligi jismoniy madaniyat bo'lmagan talabalarda kasbiy kompetentligini rivojlantirishda jismoniy tarbiya va sportning ahamiyati, ularni kundalik hayotga joriy etish tobora ortib bormoqda. Jismoniy tarbiya va sport insonni hayotga tayyorlaydi, tanasini chiniqtiradi va sog'lig'ini mustahkamlaydi, uning barkamol jismoniy rivojlanishiga hissa qo'shadi, xalq xo'jaligining bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetentligini rivojlantirish uchun kasbiy mehnatda zarur bo'lgan shaxsiy fazilatlarini, axloqiy va jismoniy fazilatlarini tarbiyalashga yordam beradi. Ixtisosligi jismoniy madaniyat bo'lmagan talabalarda kasbiy kompetentligini rivojlantirishda jismoniy madaniyat haqidagi zamonaviy g'oyalar uni umumiy madaniyatning o'ziga xos qismi sifatida baholash bilan bog'liq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Абдуллаев А., Хонкелдиев Ш.Х. Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти. – Тошкент: ЎзДЖТИ нашриёт-матбаа уйи. 2005. 168 б.

2. Абдумаликович, Умаров Абдусамат, and Хожимуродова Махлиёхон Кенжавой кизи. 2022. “Феноменологическое Поле Гендерной Идентичности Спортсменок”. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture* 3 (12), 15-18. <https://cajipc.centralasianstudies.org/index.php/>
3. JISMONIY FAOLLIKNING INSON RUHIYATIGA VA SHAXS KOMPETENSIYASIGA TA'SIRI: 10.53885/edinres. 2022.97. 51.132 МК Хожимуродова Қо ‘қон davlat pedagogika instituti Jismoniy madaniyat metodikasi kafedrasi stajyor-o ‘qituvchisi
4. Мамадова, Ф. (2023). ВО‘LAJAK JISMONIY MADANIYAT MUTAXASSISLARINING PEDAGOGIK MADANIYATI VA KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK MODEL. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(7), 266-272.
5. Tursinovich, K. A., Mirzaakhmadovna, M. F., & Alijonovich, E. T. (2022). ‘Topical issues of pre-university preparation of students in the field of physical culture and sports. *Texas Journal of Multidisciplinary Studies*, 7, 253-255.
6. Qayumovna, R. M. (2021). Examining and monitoring of the impact of hypo dynamic factors on the state of physical fitness in students. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 3, 40-43.
7. [Pedagogical Educational Functions of Future Physical Culture Specialists](#) MR Nabievich - *American Journal of Language, Literacy and Learning* ..., 2023
8. qizi, X. M. K., O‘rmonjonovich, I. F., & qizi, A. M. A. (2022). Problems of Development of Physical Culture and Sports after Independence. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*, 3(12), 58-62. Retrieved from <https://www.cajipc.centralasianstudies.org/index.php/CAJLPC/article/view/637>
9. THE ROLE OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS ON THE BASIS OF INVATIONAL APPROACHES IN STRENGTHENING HUMAN HEALTH SM Rahimov, МК Хожимуродова – 2023
10. Хожимуродова М. К. Q. TALABALAR OMMAVIY SOG ‘LOMLASHTIRISH MASHG ‘ULOTLARIDA CHINIQTIRISH ORQALI ULAR SALOMATLIGINI MUSTAHKAMLASH METODIKASI //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 6. – С. 49-51.
11. Умаров, А., & Хожимуродова, М. (2023). ПРОБЛЕМЫ ЖЕНСКОГО СПОРТА В СЕМЕЙНО БРАЧНЫХ УСЛОВИЯХ. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-*

гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(6), 313–317. <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I6Y2023N42>

12. Хожимуродова, М., & Иномов, Ф. (2023). ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К РАЗВИТИЮ ДВИГАТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ УЧАЩИХСЯ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(7), 252–257.

13. Гофуров, Абдувохид Махмудович, and Абдушокир Махмудович Гофуров. "ФИЗКУЛЬТУРНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ НА ПУТИ К УСОВЕРШЕНСТВОВАНИИ." INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "INNOVATIVE TRENDS IN SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION". Vol. 3. No. 1. 2024.

14. Mukhammedovich, Jurayev Vokhidjon. "Psychological Foundations of Willpower in the Formation of Competition Motivation in Athletes." Central asian journal of literature, philosophy and culture 3.11 (2022): 315-318.

15. Jurayev, Vohidjon. "SPORTCHINING FAOLIYAT SAMARADORLIGIDA DA'VOGARLIK DARAJASI AHAMIYATINI EMPIRIK NATIJALARI TAHLILI." Science and innovation in the education system 2.7 (2023): 106-112.

16. Makhmudovich, Gofurov Abduvokhid, and Gofurov Abdushokir Makhmudovich. "STUDY OF FUNCTIONAL INDICATORS OF YOUNG SWIMMERS." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 12.10 (2023): 29-31.

17. Makhmudovich, Gafurov Abdushokir. "Medical problems of sports selection and sports orientation." ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 313-318.

18. Abduvalievich, Abdullaev Rustamjon. "NECESSARY FORMATION OF COMPLEX COMPETENCE SAFETY OF TOURIST SERVICES DURING THE DEVELOPMENT OF A STRUCTURAL-FUNCTIONAL MODEL." Science and Innovation 2.2 (2023): 261-264.

19. Abdullabdullaev, R. "BASES OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SUPPORT OF THE PROCESS OF FORMATION OF SPECIAL TOURIST KNOWLEDGE, ABILITIES AND SKILLS." Science and innovation 2.B3 (2023): 122-123.

20. Жураев, Вохиджон Мухаммедович. "СПОРЧИЛАРНИНГ ДАЪВОГАРЛИК ДАРАЖАСИ ВА ИРОДАВИЙ СИФАТЛАРИНИНГ ПСИХОЛГИК ХУСУСИЯТЛАРИ." Academic research in educational sciences 4.TMA Conference (2023): 894-900.

21. Abdullayev, Rustam. "The Process Of Quality Education-As A Mechanical Combination Of Teaching And Learning Processes." Procedia of Social Sciences and Humanities 4 (2022): 57-59.

